

Český stát se potřebuje připravit na krize vytvořením strategické komunikace. Experti společně přináší plán, jak na to

Praha, 30. 6. 2022 - Česko zřejmě čekají velké výzvy. Na podzim bude gradovat inflační a energetická krize, pokračovat válka na Ukrajině a pravděpodobně znovu udeří covid. Stát proto potřebuje být připravený komunikovat své strategické zájmy široké veřejnosti. Platforma 2. ekonomická transformace spolu s experty z Asociace pro mezinárodní otázky a Bezpečnostního centra Evropské hodnoty, za spolupráce STEM a Frank Bold proto přichází s plánem, jak systémově rozvinout strategickou komunikaci státu.

Česko čelí několika krizím současně - hospodářské, bezpečnostní, klimatické, a již brzy se zřejmě částečně navrátí i krize zdravotní. Experti z různých oborů i zástupci státní správy se dlouhodobě shodují, že k jejich úspěšnému zvládnutí stát nutně potřebuje začít pracovat na strategické komunikaci. "Pandemie koronaviru i válka na Ukrajině ukazují v plném světle, že stát nemůže efektivně čelit krizím, aniž by s občany mluvil o tom, co dělá, aby ochránil zdraví, bezpečnost, ekonomiku a roli České republiky v Evropě," říká filantrop a podnikatel Martin Vohánka z platformy 2. ekonomická transformace.

Ministerstvo obrany mělo k dnešnímu dni představit návrh strategické komunikace, ale kvůli válce na Ukrajině to nestihlo. "Česko bohužel dlouhodobě informační válku spíše prohrává, protože stát nedokáže komunikovat své strategické zájmy. Od roku 2016 stát o strategické komunikaci hovoří, zatím se však téma objevuje spíše deklaratorně v různých strategických dokumentech, ale nikdo jej ještě neuvedl v život. Chybí pro to totiž systémové podmínky, které předchozí vlády odmítaly nastavit," uvádí Veronika Víchová, analytička Bezpečnostního centra Evropské hodnoty.

Jde přitom o velmi důležitý úkol, a proto přichází státu na pomoc neziskový sektor. Odborníci z Druhé ekonomické transformace, Asociace pro mezinárodní otázky, Bezpečnostního centra Evropské hodnoty, Frank Bold a STEM dali dohromady 10 principů, které mají uvnitř státní správy vytvořit podmínky pro vznik strategie, jak komunikací hájit zásadní národní zájmy.

- I. Každé ministerstvo potřebuje vlastní experty na strategickou komunikaci.
- II. Pracovníci strategické komunikace nesmí být přímo podřízeni politikům ani tiskovým mluvčím.
- III. Strategická komunikace má být koordinována a odborně vedena z Úřadu vlády.
- IV. Vedení strategické komunikace se musí zodpovídat vládě, odborníkům i veřejnosti.
- V. Strategické komunikaci mají radit a dávat zpětnou vazbu neziskové i profesní organizace.

- VI. Strategická komunikace se musí týkat vymezených témat, na kterých je společenská shoda.
- VII. Klíčová ministerstva (ministerstvo vnitra, obrany, zahraničních věcí) potřebují analytiku, kteří budou sledovat hrozby.
- VIII. Úřad vlády má dohlížet na to, že resorty prioritizují hrozby v komunikaci.
- IX. Zástupci Centra strategické komunikace nebo pověřené osoby z resortů se musí účastnit krizových štábů.
- X. Orgány strategické komunikace musí být v krizích schopné rychle mobilizovat kapacity včetně dodavatelů.

Aby došlo ke splnění těchto principů, je třeba ještě během podzimu představit vizi státu pro strategickou komunikaci, založit vládní Centrum strategické komunikace a najmout alespoň jednoho komunikátora na každý resort. To přinese pozitivní dopady už na podzim a dá se na tom dále stavět - třeba rozšířením analytických kapacit nebo ukotvením systému v zákoně.

Kde chybí strategie, vítězí nedůvěra a dezinformace

Správná strategická komunikace dokáže předcházet tomu, aby lidé uvěřili dezinformacím, předchází radikalizaci a posiluje důvěru občanů v demokratické instituce. *“Některé věci jsou zkrátka tak důležité a nezbytné pro budoucnost státu, že si na nich politici nesmí honit PR, ale mají je nechat komunikovat profesionální cestou. Známe příklady dobré praxe ze zahraničí a je proto možné říci, že to jde. Jen je třeba vystavět systém strategické komunikace tak, aby nebyl přímo podřízený politikům a nebyl zneužitelný a rozměňovaný politiky,”* předestírá Pavel Havlíček z Asociace pro mezinárodní otázky.

Jde o dlouhodobý úkol, ale stát s ním potřebuje začít co nejdříve. *“Nedůvěra občanů v instituce je tak kritická, že v případech zásadních problémů - jako je pandemie - vláda zjišťuje, že musí přistupovat jen k těžko vymahatelným zákazům a příkazům. Strategická komunikace státu ale musí být transparentní, nezávislá na politických šarvátkách a chráněna před zneužitím,”* vysvětluje Nikola Hořejš ze STEM.

Komunikace státu v praxi reaguje na vzniklé potřeby, odpovídá na dotazy novinářů a veřejnosti, soustředí se na aktuální dění. Chybí tedy nastavování agendy. *“Státní komunikace obvykle hasí požáry. Na to však není stát legislativně a procesně nastaven. Procesní správnost zvítězí před smysluplností a reálným dopadem komunikace. To vede dříve či později k vyhoření, apatii a rezignaci,”* shrnuje Marek Hlavica z Asociace komunikačních agentur.

Návrh neziskových organizací přichází ve chvíli, kdy stát nejvíce potřebuje komunikovat, ale není na to ještě zcela připraven. *“Nejde o hotový recept, ale o výkop do další expertní a politické debaty. Věříme, že jednotlivé ingredience,*

neboli principy tohoto návrhu jsou pro vytvoření kvalitního zázemí pro strategickou komunikaci klíčové. Ať už jde o dostatečné personální zajištění, spolupráci s externími aktéry nebo o striktní oddělení politické a strategické roviny,” uzavírá Mirek Crha z Frank Bold.

Co je strategická komunikace státu?

Strategická komunikace státu představuje využití komunikace pro dosažení cílů v oblastech zásadního národního zájmu. Stát aktivně nastoluje témata a tím zmenšuje prostor pro dezinformace. Strategická komunikace není pouze reaktivní (nejde jen o krizovou komunikaci) a nesmí se proměnit v PR (nejde o pozitivní obraz politické reprezentace státu).

Strategická komunikace je komunikací dvousměrnou, její součástí je i naslouchání veřejnosti a jejím obavám. Tyto analytické a sociologické výstupy pomáhají lépe informovat rozhodování státní správy.

- Jako forma boje s dezinformacemi je strategická komunikace mnohem šetrnější k občanským právům, než restrikce jako např. vypnutí dezinformačních webů.
- Díky strategické komunikaci může stát budovat důvěru občanů v demokratické instituce a získávat zpětnou vazbu.
- Správně vedená strategická komunikace dokáže předcházet radikalizaci a připravit občany na krizi.

Pojistky proti zneužití

Samotný systém strategické komunikace státu musí být navržen tak, aby byl odolný proti zneužití. První pojistkou proti zneužití je transparentnost. Strategické priority, analytické výstupy i provedené sociologické výzkumy musí být zveřejňovány. Další pojistkou je odpovědnost šéfa Centra strategické komunikace vůči vládě. Další je dohled odborné veřejnosti. To předpokládá vznik poradního a watchdogového orgánu, který má být tvořen zástupci občanské společnosti, akademické sféry a profesních organizací. Poslední pojistkou je pak odpovědnost jednotlivých resortních komunikátorů vůči Centru strategické komunikace za komunikaci zvláštních zájmů státu napříč státní správou.

Příklady dobré praxe ze zahraničí

Tchaj-wan

Tchaj-wan bývá často uváděn jako jedna ze zemí, která výborně zvládla jednu z největších globálních krizí posledních let – pandemii COVID-19. Naprosto stěžejní součástí zvládnutí této pandemie byla kromě efektivních opatření také strategická komunikace. Zahrnovala každodenní tiskové konference vlády, které měly i edukativní části, dobrá komunikace s občanskou společností, kdy vláda reagovala na konkrétní problémy a výtky, a dobrovolné zapojení občanů v boji proti dezinformacím také v digitální sféře.

Velká Británie

Strategická komunikace státu má dlouhou tradici. Pro účely strategické komunikace byla ve Spojeném království zřízena tzv. Government Communication Service (GCS), která zaměstnává přes 7 000 komunikačních profesionálů a zodpovídá za komunikaci 25 ministerstev, 21 ne-ministerských úřadů a více než 300 agentur a dalších veřejných institucí. Ve spolupráci s reklamními agenturami pak vede komunikační kampaně veřejného sektoru, např. k snížení počtu sebevražd ve věznicích. Tato profesionalizovaná a centralizovaná komunikace je vnímaná jako apolitická a je užívána ke komunikování komplexních strategických priorit veřejného zájmu.

Finsko

Finsko má kompetenčně striktně oddělenou strategickou komunikaci od komunikace politické. Zatímco za politickou komunikaci zodpovídá politický personál předsedy vlády a ministrů, strategická komunikace je úkolem státních úředníků. Na začátku roku 2021 v reakci na dezinformace a manipulace šířící se ve Finsku ve spojení s pandemií COVID-19 na odboru vládní komunikace vznikl zvláštní pětičlenný expertní tým pro strategickou komunikaci, který byl zodpovědný za kampaň na podporu psychické odolnosti finských občanů během nouzového stavu.